

1. Психологія і педагогіка

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД
У ФОРМУВАННІ АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТИ

Вакал Ю.С.,

аспірант кафедри інформатики

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

м. Суми, Україна

Потреба суспільства в якісній професійній підготовці педагогічних працівників є пріоритетним завданням розвитку науки й освіти. Реалізація законодавчо-нормативних освітніх актів та вимог Болонського процесу потребують підвищення ефективності роботи закладів вищої освіти з метою підготовки майбутніх фахівців з високим рівнем професіоналізму. Все це висуває принципово нові вимоги до їх підготовки як творчої, конкурентноздатної особистості, здатної до інноваційної діяльності, до розв'язання нестандартних фахових завдань.

Логічним завершенням основної структури дворівневої університетської педагогічної освіти є магістратура, що забезпечує підготовку фахівців з поглибленими знаннями, які володіють методами та засобами наукових досліджень, уміннями самостійно на високому рівні виконувати науково-педагогічну діяльність. Магістр повинен бути підготовленим до професійної діяльності в науково-дослідних інститутах, лабораторіях на посадах наукових співробітників та до викладацької діяльності у закладах вищої освіти, що вимагає постійного аналізу їх здатності до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації, системного дослідження, застосування ними методів обробки результатів досліджень і т.п.

Недооцінка ролі аналітичних складових професіоналізму у роботі майбутнього магістра освіти часто призводить до формування недостатньої

інформаційної бази, використання обмеженого арсеналу методів перетворення цієї інформації та необґрунтованості наукових досліджень [3].

У зв'язку з цим висувається проблема підготовки творчих фахівців, що володіють високими професійними компетентностями, серед яких окремо слід виділити аналітичну компетентність, яка визначається вмінням фахівця ставити дослідницькі завдання, планувати проведення досліджень, виконувати дослідні дії, аналізувати вихідні дані; здійснювати аналіз певного виду діяльності для вирішення кола професійних завдань; готовністю застосовувати різні новітні методи та методики для опрацювання результатів педагогічних досліджень та далі у своїй діяльності.

На думку вітчизняних розробників змісту ключових компетентностей особистості серед вагомих складників слід виділити аналітичні, що підтверджують праці Н. Бібік, І. Єрмакової, О. Овчарук, І. Погорілої, О. Савченко та багатьох інших [1; 4; 6].

Аналітична компетентність є одним із ключових складників професійної компетентності сучасних фахівців. Вона є головним компонентом здатності теоретизувати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки між явищами, становить основу загальних здібностей і необхідна для успішного освоєння людиною різних видів діяльності.

Вважаємо природним сприймати формування аналітичної компетентності майбутніх магістрів освіти крізь призму компетентнісного підходу.

Реалізація компетентнісного підходу в освіті має свою історію і особливості, пов'язані зі специфікою розвитку систем освіти. Компетентнісний підхід вперше почав розроблятися в Англії як підхід, який зароджувався і осмислювався не в освіті, а був конкретним замовленням професійної сфери. З 60-70-х років в США, з 70-80-х років ХХ століття в Західній Європі стала застосовуватися Компетентнісна модель навчання, що розглядається в контексті діяльнісної освіти, метою якої було підготувати фахівців, здатних успішно конкурувати на ринку праці, тобто володіють професійними компетенціями [1].

До сьогоднішнього часу не існує як усталеного визначення поняття «компетентність». Проте більшість авторів пов'язують компетентність з ефективним виконанням будь-якої діяльності або дії [2; 3].

Одна з найбільш відомих моделей компетентнісного підходу, розроблена в рамках програми TUNING («Настройка освітніх структур»), спрямована на реалізацію цілей Болонської декларації на університетському рівні, і ставить завдання «визначення точок конвергенції й вироблення загального розуміння змісту кваліфікацій за рівнями в термінах компетенцій і результатах навчання» [7].

Нині системи освіти різних країн Європи, у т.ч. й України, при усій їх культурно-національній різноманітності і специфіці економічного розвитку характеризують дві тенденції а саме: по-перше, перехід до професійних стандартів, що ґрунтуються на високих результатах; по-друге, системний опис кваліфікацій в термінах професійних компетенцій.

Розглядаючи концепцію "Нової української школи", в якій виокремлено десять ключових компетенцій: спілкування державною (з рідною у разі відмінності) мовами, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадська компетентність, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя [5].

На цій підставі можна дійти висновку, що аналітичні компетентності майбутніх магістрів освіти включають в себе уміння самостійно здобувати та обробляти інформацію, класифікувати, групувати інформацію, визначати спільні риси та розбіжності у досліджуваному матеріалі, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аргументовано висловлювати свої думки, уміння відстоювати свою позицію, логічно мислити тощо. Сформована аналітична компетентність значною мірою визначає характер професійної діяльності майбутнього фахівця, уможливає подальше професійне зростання та самореалізацію і виступає

необхідним компонентом процесу підготовки майбутніх магістрів освіти до вирішення різноманітних навчальних, а згодом і професійних завдань.

Тому, аналітичну компетентність крізь призму компетентнісного підходу розглядаємо як інтегративну професійну якість особистості, яка відбиває, з одного боку, її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею з використанням процесів аналізу та синтезу; здатність на основі аналізу діяльності отримувати загальні результативні показники та здійснювати оціночні висновки, здатність системно досліджувати та оцінювати ситуацію; а з іншого – здатність особистості до застосування комп'ютерної техніки та телекомунікаційних технологій як інструментарію аналітичного дослідження і успішного провадження їх у професійній діяльності та повсякденному житті.

Література:

1. Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. *Виховання і культура*. 2009. №12 (17,18). С.5–7.
2. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. №3. С. 23–30.
3. Гриньова В.М. Професійна компетентність викладача вищого – навчального закладу як результат сформованості його педагогічної культури. *Вісник Дніпропетровського ун-ту економіки та права ім. А. Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2011. № 1 (1). С. 14-22.
4. Життєва компетентність особистості. Науково-методичний посібник / за ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова та ін. Київ: Богдана, 2003. 520 с.
5. Концепція "нової української школи" [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/rozd_1_Oglyad.pdf.
6. Хуторской А. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. Доклад на отделении философии образования и теории педагогики. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.eidos.ru/news/compet/htm>
7. Tuning Education Structures in Europe. 2nd Edition. [Електронний ресурс]. URL: <http://tuning.unideusto.org>. 2008. 126 p.